

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

GAP i GAPA

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Kiedy z tłumu GAPIÓW wyciągniemy jednego, to będzie to GAP. Kiedy spośród wielu GAP wyłonimy jedną, to będzie to GAPA. GAPA i GAP funkcjonują w polszczyźnie w zasadzie tak samo długo – oba słowa mają XVIII-wieczne poświadczenia tekstowe, a znaczenia GAPIA i GAPY w ciągu wieków się przeplatały. GAPIEM, czyli głuptasem, w XVIII-wiecznych komediach nazywano naiwnego męża, przekonanego o uczciwości niewiernej żony. GAPIEM nazywano także gawrona – i całkiem możliwe, że to od tego gwarowego określenia powstało trzecie: GAP ‘bezmyślny obserwator’. Stada gawronów – gapiów – przypatrywały się przecież wszelkim późnojesiennym pracom polowym, przestępując z nogi na nogę, zamiast zakasać rękawy i wziąć się do roboty. GAPA – dwurodzajowa, bo była ta GAPA i był ten GAPA – również od dawna miała różne znaczenia. GAPA to ‘głuptas, fujara, oferma’, ale także ‘ten, kto się chce pogapić’, jak również ‘wrona, gawron’. Drugie znacznie współcześnie przejął ten GAP, a trzecie pozostaje w użyciu jedynie w regionalnych odmianach polszczyzny.

Dzisiejsze powiedzenie: GAPIĆ się jak SROKA w GNAT miało dawniej inną postać: GAPIĆ się jak GAPA w GNAT, czyli ‘bezmyślnie albo uparcie się w coś wpatrywać’. Dawniej można było też UCIĄĆ GAPIA, czyli ‘zagapić się, przegapić coś’ oraz GAPY ŁAPAC, czyli ‘gapić się w coś; wpatrywać się’.